

Bűvös felelőtlenség

Rádiózás közben újabb információkkal gazdagodott a logikai játékkal kapcsolatos tudásom. Az igazság az, hogy jó ideje sokallom, szinte hetente lehet olvasni, hallani valamit az elbűvölően szellemes játékról, de kis ország vagyunk, s örülnünk a világhírű termékeknek, ha oly kicsi is az valószínűségük. De legalább a füstje nagy! Ez duzzasztja nemzeti öntudatunkat hovatovább a magyar-angol 6:3-hoz hasonló lesz! Nemrégiben azonban igazán tanulmányos riportot hallhattak az Esti Magazin hallgatói. A lényege az, hogy valaki vagy valakik hanyagsága folytán a bűvös kocka ma már nem kizárólag magyar gyártmány. Pedig sem gyártási, sem forgalmazási jogáról nem mondtunk le, hanem — most jön a meglepetés — az ünneplés közepette nem szabadalmaztattuk.

A megkérdéztet illetékes azt a tanulságot vonja le mindebből, hogy nem a lengérré állítás, hanem az ilyen ügyekben való jártasság megszerzése érdekében kell megkeresni, ki és mit mulasztott.

Engem ez döbbenett meg igazán! Lépésről lépésre azt halljuk, hogy minden

egy devizaszerezési lehetőséget ki kell használnunk, még ha kicsiny is az. Mert sok kicsi sokra megy. Azt is tudjuk, hogy sikeres külgazdálkodásra szoruló országunk külkereskedőnek ismernie kell a monopólium helyzet megszerzésének és kihasználásának módját és lehetőségét.

Nem először fordul elő sajnós, hogy csekély kiadás megtakarításával" jelentős devizabevételtől fosztottuk meg négazdaságunkat, igazából nem is ez döbbenett meg, hanem az a régi-régi szemlélet, hogy a díszfelvonulás után kiderülő hiányosságok még mindig egvűtt járnak a személyes felelősség takargatásával.

Társadalmi tulajdonosi kötelességünk, hogy a ránk bízott munkát mindannyiunk jóléte érdekében tudásunk legmagasabb szintjén végezzük. Ha hibázunk, annak arányában viseljük a felelősséget — tulajdonosaink érdekében. Büntetlen felelőtlenség újabb felelőtlenségre bátorít. Mi lesz, ha a bűvös kockánál nagyobb jelentőségű magyar szabadság marad oltalom nélkül?

Hódi Lajos

Ballagás

Színes magyar film. Írta: Nagy András és Almási Tamás. **Fényképezte:** Márlássy Ferenc. **Zene:** Edda Müvek és Neoton Família. **Rendezte:** Almási Tamás. **Főbb szereplők:** Hajdú Ági, Takács Kati, Menies József, Csendes László, Horváth Péter.

Egy gimnáziumi osztály föllázad, avagy modellezni tudni kell. Így lehetne summázni Almási Tamás első önálló játékfilmjét. Az első percekben olyan képeket látunk, hogy már-már lelkesen köszönhetnénk a magyar filmes újrealizmus legújabb termékét; a szalagavatató bál fölldézett pillanatai rendkívül plasztikusak, szinte bánoan valóságizűdek. Azután... a negyedik osztály látszólag érthetetlen, az ifjúság örök lobbogó és enyhén anarhisztikus szelleme jegyében viszont nagyon is érthető minirevolúciója alakulgatván, kezdjük felismerni: valamiféle modellhelyzettel van dolgunk. Almási Tamás birtokában van annak a szociális érzékenységnek, amely alapfeltétele minden valamilyenvalóan éles, „pengés” műalkotásnak. A baj az, hogy

egyelőre nem tud mit kezdeni vele. Az adott társadalmi közegben történő mindenféle lázongás reménytelenségéről szándékozott volna illusztrációt készíteni, ám a lehétköznapibb valóság tartalmak és a modellezés birkózása — végül őt magát gyúrta le.

Kérdezzük meg akármelyik negyedik osztályos gimnazistát, az országban ugyan hol fejeznek be jóval tíz óra előtt egy szalagavatató bált? Avagy: egy alkoholos buli éjszaka után egy egész osztály akár egyetlen napig is tud-e olyan egységes és sziklaszilárd maradni, mint a filmbéli IV/C a pedagógusi „önként” első, leghevesebb hullámában? Persze, azt is lehetne válaszolni: ne legyünk szérszálhasogatók, nem ez az igazán fontos. Nem is volna, ha vagy a lélektani hitelesség (akár a kollektívum, akár az egyén irányában), Valami bántó, balhék utáni rossz KISZ-gyűlések hangnemet idéző felszínesség lengi át a film háromnegyed részét. S nem dől el: modell-e hát igazán, amit látunk — vagy valami más.

A viták, a monológok némelyike, a szituációk egyike-másika, egy-két reakció (például az öngyilkossági kísérlet) kifejezetten kimódoltnak tűnik. Akár a dramaturgiailag különösen fontos szerepet játszó Horváth Péter játéka. A szegedi Mentés József vérbeli gimnáziumigazgatója és a tanárok (különösen Takács Kati és Temessy Hédi) alakítása viszont nem hagy kétséget afelől: legtöbben megérezték, milyen irányban is tapogatózik Almási Tamás, debütálva. És perze a gyerekek, a tízezer budapesti gimnazista közül igen jó érzéssel kiválasztott tinédzsersereg: „az ember hol meghatódik, hol felhaborodik, hol nagyon lehangelődik, láttuk. Ez pedig — sem látáletnek, sem hatásmechanizmusnak nem rossz.

Ajánlható: nézzük, lássuk ezt a filmet — első filmnek. Hangsúlyozottan annak és csak annak. Nem elfeledve: egy induló rendezőben mindig több van, mint amennyit elsőre mutatni tud. S Almási Tamásra ez különösen vonatkozik.

Domonkos László

Ifjú kémikusok versenye

Értékeltek az I-II. osztályos középfokú iskolai tanulók Irinyi Jánosról elnevezett kémiai versenyének első fordulóját. 42 tanuló jutott be az országos döntő előtti fordulóra. Az első három helyezettek:

I. kategória: 1. Zsótér András (Radnóti gimnázium), 2. Kruzslíc Ferenc (Ságvári gimnázium), 3. Györi Csilla (Tömörkényi gimnázium). **II. kategória, speciális kémia tagozat:** 1. Horváth Dezső, Németh Sándor, Gertner Zoltán (Radnóti gimnázium). **III. kategória:** 1. Paulik Attila (Hódmezővásárhely, Kossuth Szakközépiskola), 2. Szabó László (Szeged, Vedres szakközépiskola), 3. Kádár Anikó (Szeged, Körössi szakközépiskola). **IV. kategória:** Sóki József (Radnóti gimnázium), 2. Szécsi Mihály (Hódmezővásárhely, Bethlen gimnázium), Lakatos Ákos (Ságvári gimnázium). **V. kategória, speciális biológia tagozat, II. osztály:** 1. Kárpáti Zoltán, 2. Kádár Sándor, 3. Martinek Vilmos és Tóth Simon azonos pontszámmal (Radnóti gimnázium).

A második fordulóra március 24-én kerül sor Szegeden, a Radnóti Miklós Gimnáziumban. A 42 versenyző közül 8 tanuló jut Győrbe, a május elején megrendezendő országos döntőbe.

Színarany, hulladékból

Egy év alatt mintegy 9 kilogramm színaranyat nyertek vissza hulladékból az Egyesült Izzóban. A nagyvállalat aranybevonatokat alkalmaz a vevőcsövek, egyes felvezetők gyártásánál, s hogy a hulladékból kerülő selejtes alkatrészekkel együtt ne keljen az aranyat is a szemétkorból, egy ötletes újítással aranyregeneráló technológiát alakítottak ki. Az Izzó budapesti gyártelepén külön üzemet is építettek az „aranygyártáshoz”. Amikor elkezdtek foglalkozni az ötlettel, máris megkezdtek a hulladékok összegyűjtését. Így nem csoda, hogy egy év alatt ilyen mennyiségű aranyat nyerhettek vissza a több évi hulladékból.

Évszázados formák feltámadása

Évszázados formákat keltynevezett fazonkönyvek tizenhét kötetének tízezer-nél több modelljéből megrendelőikkel közösen választották ki a legszebb darabokat, és elkezdtek azok újból gyártását. A régi formákot kívül visszanyúlnak a hajdan híres díszítőelemekhez is.

Kassák — Bartókról

Csaplár Ferenc könyve

„Olyan vékony mint a hal-szálka / olyan fehér mint egy lilium / de ha leül a zongorához / sárkánnyá változik át / csörömpöl sír és néha ugat, hogy elsötétül az ég / s a házak falai beomlanak.” A sorok Kassák Lajos Bartók-verséből valók. A költeményt elemezve deríti föl századunk e két, oly kevényt eredeti művészetiségének kapcsolatát Csaplár Ferenc legfrissebb könyve.

A költemény föltehetően az 1940-ben kiadott *Sötét égek alatt* című Kassák-kötetben jelent meg először, nyilvánosan pedig 1945. december 3-án hangzott el. Somlay Artur előadásában, az operahézi gyászünnepeken. A zene és különösen a zongoramuzsika iránt nem különösebben fogékony Kassákot érdekes módon Bartók azonban megfogta. „Nem rajongtam népdalátírásaiért, de teljességgel odaadtam magam nyikorgó, síkolygó, gyötrelmes vonósnyegyeseknek.” 1916. május elején személyesen is megismerkedtek.

Bartók jó okkal jegyezte meg Kassáknak, hogy verseiben olyan elemeket talál, melyek közeliek az ő zenei kísérletéhez. A világháború utolsó esztendeiben tovább mélyült kapcsolataik, Kassák lapja, a *Ma*, 1918. február 1-én teljes folyóiratszámát hódolt Bartók művészetének. A Tanácsköztársaság idején Bartók a zenei-, Kassák a képzőművészeti-, majd a színházi direktorium tagja volt. Bartók többször megjelent a *Ma* propagandaszínpadján. A Tanácsköztársaság leverését követően Kassák 1921-ben levélben kereste föl Bartókot, s kéziratosként tőle; halálának híre pedig újabb portré megírására készítette.

Csaplár Ferencnek fotókkal, kéziratokkal, műsorlapokkal gazdagon illusztrált, tudományos igényességgel megírt dolgozata — a *Magyar Helikon* impozáns kiadványában — fontos hozzájárulást a centenáriumi méltán széles ívű publikációhoz. N. I.

Bartók-idézés

Centenárium emlékest Szegeden

Bartók Béla születésének közeleget centenáriumára alkal-mából nagyszabású emlékestet rendez Szegeden a zeneszerzőről elnevezett művelődési központ hoinap, pénteken este 7 órakor. A Bartók-idézésre kiváló művészek fogadták el a rendezők meghívását. Az est vendége lesz Bódás Péter zongoraművész, dr. Falvy Zoltán, a Magyar Tudományos Akadémia Bar-

tók Archívumának igazgatója, D. Fehér Zsuzsanna dr. művészettörténész, Gaál István filmrendező, Juhász Ferenc költő, az Új Írás főszerkesztője, Kass János grafikusművész, Kurtág György zeneszerző, Kurtág Márta zongoraművész, Nagy Attila színművész, Reizmann Mariann fotóművész és Szalay Ferenc festőművész.

A programhoz kapcsolódik a művelődési intézmény Cantata Profana című képzőművészeti kiállítása, ahol délután 6 órától D. Fehér Zsuzsanna tart *tárlatvezetést*. Az előtérben látható Kass János kiállítása, mely a kékszakállú herceg vára című műhöz készült illusztrációkat mutatja be, a B Galériában dokumentumkiállítás tekinthető meg, melynek gerincét Reizmann Mariann eredeti fotói képezik, a földszinti előcsarnok tárolóiban zenei témájú ex libris tárlatot rendeztek, amelynek anyagát *Kopasz Márta* gyűjteményéből válogatták.

Élő dává-export

Befejeződött az élővadfogási idény a Gyula- és Gyulai Erdő- és Vadgazdaságban. Az elmúlt négy hónapban minden eddigieknél több, összesen hétszáz dámvad fogtak be és adták el, nagyrészt külföldi vadaskerteknek vérfelújításra, illetve benépesítésre. Élő dámvad- szállítmány indult Gyula- és Gyulai között Ausztriába, Csehszlovákiába, Jugoszláviába, az NSZK-ba és a Szovjetunióba, de szállítottak a honosításra alkalmas hazai erdészetekbe is.

Gémes Eszter

Történetek Rúza Sándorról

Rúza Sándort elfogják

Ahogy beszélték, Rúza egy este elment Katonához, azt mondta neki, hogy ami pénzzel tartozik, szombat esteire teremse elő neki, mert jön érte. Hogy a kegyelempénz is fennállt, meg a tartozás is, meg ezenkívül kozmász szaga is volt a barátságának, Katonák etalálták, hogy elfogadják Rúzát, Feladták. De Rúza Sándor nem akkor este jött, hanem másnap. A perzekútorok nem mentek el. Vártak. A kocsiút melletti sumarasban húzódtak meg.

Úgy volt megbeszélve, mintha ők véletlenül akkor jönnének, mikor Rúza Sándor itt van. Beszélgettek az udvaron a komával. Katona felesége kimegy, kilődítja a cserénpöcsögökből a vizet, megy a kútra, felhúzza a nagy favodrórt, megönti a köcsögöket. De a vedret nem meríti le, áll a gép hegyesen, mintha kiáltozna. Rúza Sándor sem volt ám szívbarjos:

— Miért kellett vizet vinni, ha volt benne? Miért kellett nyikorgóra csapni a kútgémet?

Megértette, hogy elárlútlák.

Már ki is bukkantak a pandúrok. Egész a tanya mellett volt egy kis rozs vagy here vagy ilvesmi vetés. Egész csanása volt benne Rúzának a sűrű odajárásától. Máskor nem lesett, de most a gyanúja megvolt rá, Ahogy a

kerítés mellett mennek el a pandúrok, a koma a hüvelykujjával mutat őfelé.

— Léharapom neki! — hördül föl Rúza.

Még a kerítést is megkerülük a perzekútorok, hogy a kapuhoz érienek, mert csak komótosan mennek, gondolják, úgy se szállhat el a madár.

— En végzők a komáival!

Rúza subában volt, a nyakánál be volt gombolva. Sokszor nem is volt erre szükség, de a golyót nagyon jól felfogta. Az istálló előtt állt Katona. Rúza Sándor puszta kézzel elkapta a nyakát, másik kezével a mutatóját, meg is fojtja, le is harapja az ujját, mire a perzekútorok beérnek, de a felesége felkapta a baltát, kétszer fejbévágta, erre elesett. A perzekútorok is beértek a kézsre. Szekeret kerestek, úgy subástul feltették rá, de ha halottnak nézett is ki, kötéllel megkötötték a székér oldalához, Mire Szegedre beértek vele, feléledt. Ott már saját lábán, subástul kísérték be a várba. Ezzel az alkalommal még tíz betvárt fogtak el, Veszekát Rádással éjjel lepték meg egy tanyában. Az istállóban voltak, de hogy, hogy nem, egy ló volt az istállóban, az egyik megmenekült volna, de nem hagyta ott a másikat, Végül úgy határoztak, hogy Rádás felül a lovára Imre kivágja az istállóajtót, háttal felugrik a lóra elvágtáznak. De itt sem volt már menekülés. Mikor kiugrottak lótétek őket. Veszekának a combját érte, fölvi a vér a eszmába. Imrét rabkórházba vitték. Most már jobban merték a népek őket feladni. Szerettek volna fölük szabadulni. Úgy, hogy '59-ben tízjűük felett ítélték a bíróság. Rúza Sándort életfogytigra ítélték.

Több helyen töltögette az idejét, még Törökországban is. Mesterségre fogták őket, például Rúza Sándor pitlivarró volt, Veszeka 15 évet kapott a Palásthy-gyilkosságért meg a postarablásért. Őt szűcsmesterségre fogták. De mikor ki-

szabadult, nem csinálta. Azt mondta, ő bizony azt a munkát nagyon megutálta. A többiek is hosszú időre voltak ítélve, 1867-ben Ferenc József koronázása alkalmával a tizből hatan kegyelmet kaptak. A másik négynek is kevés ideje volt már hátra.

Wenckheim volt a belügyminiszter akkor, mikor Rúza Sándor kegyelmet kapott. Meghagyta, vezessék elébe. Lelkére beszélt, élen becsületos ember módjára, Pénzt is előlegezett neki. Megkérdezte, szeretne-e egy jót mutatni?

— A' mán üdöbe vona! — így a betvár.

Megparancsolá a miniszter László nevű öreg huszárnak, aki aitonálló volt, vigye a betvárt, és rangjához méltón mulattassa meg. Vitte a huszár a betvárt kedves mulatóhelyére. Mondja a kocsmárosnak:

— Ez kedves vendég! Estére számít itt mutatni.

A vendéglős tiltakozik:

— Itt, kérem, jótékony célú előadást fognak tartani. Nem, semmiféleképpen sem teljesíthetem László úr kívánságát.

— De az öcecellenciájának a kérése!

— Akkor sem! A kocsmaterem fel van szőnvezeve gírlandozva, lusztrozva. Vigasztalan vagyok, de nem tehetem.

— De ez az úr Rúza Sándor!

— Erre a névre egvszerre ugrott minden ember; pincér, csaplár szakácsné, helyet csináltak, a koncert kellős közepén a nagy férfúnak hozták a bort, pecsenyét. De az nem evett. Megkérdezték:

— Nem szereti?

— Nem paprikát.

Hoztak neki azt. A puszta fejedelmét mulattatta a jótékony célú társaság kivilágos- virradatig. De ő is mulatott ám a maga módja szerint. Ezt szerette elmesélni. Több pénz bement ezzel a jótékony célra, mint bármilyen előadásból.

(Folytatjuk.)